

۲۰۵۱۶۹۸

به نام خدا

مشاوره خانواده

دکتر ابوالقاسم انبری

نشر رشد و توسعه

سرشناسه: اکبری، ابوالقاسم، ۱۳۳۱ -
عنوان و نام پدیدآور: مشاوره خانواده / ابوالقاسم اکبری.
مشخصات نشر: دماوند: رشد و توسعه، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری: ۲۲۸ص، جدول، نمودار.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۱۴۹-۲۴-۰

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا

موضوع: مشاوره خانواده

موضوع: Family counseling

موضوع: مشاوره Counseling

رده‌بندی کنگره: HQ۱۰

رده‌بندی دیویی: ۳۶۲/۸۲

شماره کتابشناسی ملی: ۵۸۱۳۰۹۹

مؤلف: اکبری، ابوالقاسم

ناشر: رشد و توسعه

نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۸

شمارگان: ۱۰۰۰

قیمت: ۴۰۰۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۱۴۹-۲۴-۰ ISBN: 978-600-6149-24-0

مرکز فروش: انتشارات ساوالان: روبروی دانشگاه تهران - پاسارگاد - شماره ۲۱۴

تلفن: ۶۶۹۵۱۹۴۳ نمابر: ۶۶۹۶۱۲۷۵

مرکز پخش تهران و شهرستان‌ها: پاسارگاد؛ تلفن: ۶۶۹۶۱۱۶۳ و ۶۶۴۱۴۸۳۱

انتشارات رشد و توسعه: دماوند، میدان امام خمینی (ره)، جنب حوزه علمیه امام صادق (ع)، پلاک ۳۴.

تلفن: ۷۶۳۲۰۰۲۲ نمابر: ۷۶۳۲۲۷۹۳

Email : RT _ akbari @ yahoo . com

فهرست مطالب

۹		مقدمه
۹		فصل اول: کلیات
۱۰		تعریف خانواده
۱۱		تعریف مشاوره
۱۲		نقش مشاور خانواده
۱۳		تاریخچه مشاور خانواده
۱۴		چگونگی ارائه اطلاعات به مراجع
۱۶		حریم خصوصی در خانواده
۱۵		راهنمایی و مشاوره توانبخشی خانواده‌ای
۱۶		توجه به مراجعان
۱۷		حقوق مراجعان
۱۸		رازداری در مشاوره گروهی خانواده‌ای
۱۹		چگونه یک مشاور خانواده باشیم
۲۰		آموزش مشاور با توجه به مسائل روز
۲۳		فصل دوم: فرایند مشاوره خانواده
۲۴		تعریف فرایند
۲۴		فرایند مشاوره خانواده
۲۷		نقش خانواده در فرایند مشاوره
۲۹		مراحل و جلسات مشاوره خانواده
۳۳		تعاملات و الگوهای مراوده‌ای برای گردآوری اطلاعات
۳۷		فصل سوم: تأثیر نظریه‌ها در مشاوره خانواده
۳۸		تعریف نظریه
۳۸		بهره‌گیری مشاور از نظریه‌های مشاوره‌ای
۳۸		نظریه‌های مشاوره‌ای
۳۹		ضرورت آشنایی با نظریه
۴۰		فواید نظریه‌ها
۴۱		نظریه توانمند سازی زوجین گلاسر
۵۲		نظریه نقش
۵۲		نظریه‌های توزیع قدرت در خانواده
۵۵		فصل چهارم: مشاوره خانواده سیستمی
۵۶		تعریف سیستم
۵۶		سیستم خانواده

۵۷	تعریف خانواده درمانی سیستمی
۵۸	دوره زندگی و پیشرفت خانواده
۵۹	فرایند مشاوره و درمان سیستمی
۶۰	زیر سیستم ها
۶۱	قانون مشاوره ای درمانی سیستمی
۶۵	اصول زوج درمان گری رفتاری - سیستمی
۶۸	رویکرد سیستماتیک گروه میلان

۷۱	فصل پنجم: مشاوره خانواده راه حل - محور
۷۲	تعریف مشاوره راه حل - محور
۷۲	اصول اساسی مشاوره راه حل - محور
۷۳	قانون مشاوره ای و درمانی
۷۶	بعضی از پیش فرض های مشاوره راه حل - محور
۷۸	رابطه بین زندگی جاری و زندگی خانوادگی
۷۸	زوج هر دو شاغل
۸۰	مشاوره راه حل - محور: زوجین هر دو شاغل
۸۲	نتایج پژوهش درمان راه حل - محور در داخل کشور
۸۴	مشاوره زوجی

۸۵	فصل ششم: مشاوره قبل از ازدواج مجدد
۸۶	تعریف مجدد
۸۶	ازدواج مجدد
۹۰	عوامل اختلاف زا در زندگی زناشویی
۹۱	فقدان والدین
۹۲	مشکلات زنان در ازدواج مجدد
۹۲	مشکلات مردان در ازدواج مجدد
۹۳	خانواده ناتنی
۹۴	مشکلات فرزندان در ازدواج مجدد
۹۸	مشاوره قبل از ازدواج مجدد

۱۰۱	فصل هفتم: موضوعات خاص در مشاوره خانواده
۱۰۲	بیماری های روانی
۱۰۲	اختلالات اضطرابی
۱۰۳	رابطه ترس و اضطراب
۱۰۴	علائم روانشناختی و شناختی اضطراب
۱۰۴	دفاع در برابر اضطراب
۱۰۷	درمان
۱۰۹	افسردگی
۱۱۱	تنوع اختلالات روانی و خانواده درمانی
۱۱۱	علائم افسردگی

۱۱۴	راهبردهای درمان افسردگی
۱۱۵	بیماری‌های جسمانی
۱۱۵	مدل زیستی - رفتاری خانواده
۱۱۶	سوء مصرف مواد
۱۱۸	مصاحبه تشخیصی علامت‌گرا (ابزاری روان‌شناختی در تشخیص اعتیاد)
۱۲۲	گروه درمانی با رویکرد تحلیل ارتباط متقابل (TA)
۱۲۳	اصول کارآمد درمان اعتیاد
۱۲۵	خانواده درمانی سوء مصرف مواد
۱۲۶	خشونت خانوادگی
۱۲۸	علل و انگیزه‌های خشونت
۱۲۹	شایع‌ترین گونه‌های خشونت
۱۳۱	خشونت‌های روانی
۱۳۲	راه‌های مبارزه با خشونت (کاهش و کنترل)
۱۳۲	درمان‌های زوجی متمرکز بر خشونت روانی
۱۳۳	طلاق
۱۳۴	طلاق و از هم گسیختگی خانواده
۱۳۵	راه‌های جلوگیری از طلاق
۱۳۶	مراحل مشاوره طلاق
۱۳۹	نقش مشاور در اصلاح وضعیت طلاق

فصل هشتم: مسائل اخلاقی مشاوره زناشویی

۱۴۱	تعریف اخلاق
۱۴۲	ملاحظات اخلاقی
۱۴۳	تاریخچه مسائل اخلاقی مشاوران
۱۴۴	مسائل اخلاقی در مشاوره اسلامی
۱۵۰	قواعد اخلاقی پیشنهاد شده برای مشاوران طرفدار روان‌شناسی انسانی
۱۵۱	مسائل اخلاقی در مشاوره خانواده
۱۵۲	مسائل اخلاقی مشاورانی که برای درمان مسائل جنسی آموزش می‌بینند
۱۵۳	ضوابط اخلاقی روان‌شناسان و مشاوران
۱۵۵	تکلیف و دستورالعمل در مشاوره خانواده

فصل نهم: مشاوره و پیشگیری از تعارضات زناشویی و طلاق

۱۵۷	تعریف تعارض
۱۵۸	بحران گذار در خانواده ایرانی
۱۶۱	انواع تعارضات خانوادگی
۱۶۲	زمینه تعارض
۱۶۳	مراحل تشدید تعارض زناشویی
۱۶۴	نظریه تعارض اسکانزونی
۱۶۵	نتایج تعارض حل نشده
۱۶۶	پیشگیری

۱۶۶	تعریف پیشگیری
۱۶۶	خانواده و پیشگیری
۱۶۸	ضرورت پیشگیری
۱۶۹	دامنه پیشگیری
۱۷۰	امکان پیشگیری
۱۷۴	نقش مشاور در پیشگیری

فصل دهم: مشاوره و خانواده درمانی ۱۷۹

۱۸۰	تعریف درمان
۱۸۰	روان درمانی خانواده
۱۸۱	پیشینه خانواده درمانی
۱۸۱	هدف های خانواده درمانی
۱۸۲	اصول خانواده درمانی
۱۸۹	تمایزهای بین مشاوره روان درمانی
۱۹۱	دستورالعمل در مشاوره خانواده
۱۹۱	فرایند درمان از دواچ
۱۹۴	مشاوره و آموزش های بعد از دواچ
۱۹۶	روش های پشتیبانی از خانواده های معرض خطر
۱۹۸	درمان زناشویی
۱۹۹	درمان جنسی
۲۰۰	فنون مشاوره ای و درمانی
۲۰۲	روش های درمان بیماری های روانی
۲۰۴	روان کاوی
۲۰۵	درمان های رفتارگرایی
۲۰۶	فنون شرطی شدن پاسخگر
۲۰۷	درمان های انسان گرایی
۲۰۷	درمان های مراجع - مدار
۲۰۸	درمان های شناختی
۲۰۹	درمان های هیجانی - منطقی
۲۱۰	درمان های گروهی
۲۱۱	درمان های زیستی - پزشکی
۲۱۱	اطلاعات تکمیلی درباره ی درمان ها
۲۱۳	خانواده درمانی بین نسلی
۲۱۵	فرم شماره ۱. قراردادهای مشاوره ای
۲۱۸	فرم شماره ۲. قراردادهای روان درمانی

فهرست منابع ۲۱۹

۲۱۹	الف - فهرست منابع فارسی
۲۲۴	ب - فهرست منابع انگلیسی

مقدمه مؤلف

در مشاوره‌ی خانواده، مشاور، راه‌هایی را جهت کمک به ازدواج پایدار و حل مشکلات فراهم می‌نماید تا علاوه بر ایجاد سازگاری بیش‌تر بین زوجین، از میزان ناسازگاری، خشونت‌های خانگی و طلاق کاسته شود. متخصصان، مشکلات روانی، تربیتی، احساس گناه و سردرگمی، اختلالات هویت فردی و خانوادگی و افزایش ارتکاب به جرم را از جمله آثار زیان‌بار ازدواج‌های پرخطر بر می‌شمارند.

معمولاً خانواده با حداقل آگاهی تشکیل می‌شود و اعضای آن تبادل و تفاهم درستی با یکدیگر ندارند. در این صورت خانواده در معرض آسیب قرار دارد. مشاوران به اعضای خانواده کمک می‌کنند تا رابطه باز، روشن، صریح و بدون ابهام و صادقانه داشته باشند و به تبادل نظر و تصمیم‌گیری مشترک بپردازند و محیطی مناسب را برای رشد اعضا ایجاد کنند.

کارشناسان مشاوره خانواده اعتقاد دارند امروز بیش از هر زمان دیگری ضرورت دارد تا در جهت پایداری هر چه بیشتر خانواده‌ها راهنمایی صورت گیرد. با توجه به تأثیر رفتار و برخورد پدر و مادر بر روی فرزندان، نحوه ارتباط آنان با هم می‌توان نکاتی را رعایت کرد تا از کاهش فشارهای روانی و استرس در خانواده کاست و باعث تداوم نهاد خانواده شد.

مشاوران خانواده این توانمندی را دارند که مشکلات زندگی ما را بشنوند و بدون هیچ سوگیری، درمانی منطقی برای بحران‌های زندگی ما بیابند. در حقیقت مشاوران به عنوان افرادی که نفع و ضرری از تصمیمات زندگی ما نمی‌برند، قادرند به عنوان انسان‌هایی آگاه و بی‌طرف که تعهد اخلاقی نیز در طول تحصیل‌شان سر داده‌اند مشکل ما را به دقت واکاوی کنند و سپس درمانی علمی برای موانع زندگی ما بجویند.

در مشاوره خانواده هدف این است که طی یک فرایند پیچیده اعضای خانواده (پدر، مادر و فرزند) از دانش و مهارت‌های لازم آگاهی یابند. این مهم باعث شده امروزه آگاهی بخشی به خانواده‌ها به یکی از مسائل بسیار مهم و قابل توجه کشورها تبدیل شود. بر این اساس کسب دانش زندگی، همه‌ی اعضای خانواده در تمام مقاطع زندگی اهمیت فراوانی یافته تا جایی که امروزه به تشکیل "مدارس خانواده" توجه شده است. در مدارس خانواده تلاش می‌شود که همه‌ی اعضای خانواده آموزش‌هایی را در جهت زندگی بهتر و قوام زندگی در قالب محتواهای سازمان یافته دریافت کنند که از جمله آن‌ها می‌توان به فرزندپروری، ازدواج، ارتباط با والدین و مرحله‌ی سالمندی اشاره نمود.

خانواده‌هایی که برای مشاوره مراجعه می‌کنند به تمیز بین یک راه حل برای مشکل و یک راه حل برای عملکرد خانوادگی‌شان نیاز دارند. آن‌ها نیاز دارند که در این راستا، از طرف

مشاور کمک دریافت کنند. البته از جهتی، مرزبندی میان مشکل و عملکرد خانواده مفید نیست، اما روشن است که با پیگیری یک بحران انتقالی، خانواده‌ها نه تنها این انتقال را به شکل استرس تجربه می‌کنند، بلکه همچنین می‌توانند الگوی معمول تعاملشان را نیز استرس‌زا تجربه کنند. بنابراین، در حساسیت نسبت به عملکرد نسبی خانواده افزایشی به چشم می‌خورد که ممکن است به شکل کارکرد منفی تجربه شود. حقیقت این است که هر بحران به همراه خودش، فرصتی برای رشد جدید ایجاد می‌کند. میزان تمایل خانواده‌ها نسبت به حرکت از یک بحران و پرداختن به موضوعات بنیانی مربوط به مناسباتشان تفاوت دارد. در بعضی خانواده‌ها، هنگامی که "جریان عادی" از سرگرفته شود، بحران به پایان می‌رسد. خانواده‌های دیگری هستند که تنها زمانی که وارد یک سفر اکتشافی در مورد خودشان شوند، احساس رضایت خواهند نمود. ما نمی‌توانیم تعیین کنیم که هر خانواده تا کجا پیش می‌رود، زیرا هر اندک جنبه‌های مشکل "انگیزش"، این مطلب تا حد زیادی به عوامل زمینه‌ای و تاریخی خارج از کنترل مشاور بستگی دارد.

مشاوره خانواده در ده فصل تدوین شده است، که در فصل اول کلیات، در فصل دوم فرایند مشاوره خانواده، در فصل سوم تأثیر نظریه‌ها در مشاوره خانواده، در فصل چهارم مشاوره خانواده سیستمی، در فصل پنجم مشاوره خانواده راه‌حل - محور، در فصل ششم مشاوره قبل از ازدواج مجدد، در فصل هفتم موضوعات خاص در مشاوره خانواده، در فصل هشتم مسائل اخلاقی در مشاوره زناشویی، در فصل نهم مشاوره و پیشگیری از تعارضات زناشویی، در فصل دهم مشاوره و خانواده درمانی، و فصل یازدهم مرج گردیده است.

به این امید که به عنوان قطره‌ای از دریا بتوان به اهمیت مشاوره خانواده پرداخت. از خوانندگان محترم تقاضا می‌شود نکاتی که از نظر دور مانده یا که بر به آن‌ها پرداخته شده است و دیگر نارسایی‌های احتمالی در این اثر را متذکر شوند تا ساء... در چاپ‌های بعدی مورد اصلاح قرار گیرد.

ابوالقاسم اکبری